

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Ora[t]io Alexandri: Hortatio ad Expeditionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

GERMANICI ORATIO.

Conquestio, & hortatio ad vindictam sceleris.

Argumentum.

Germanicus Caesar per agrata Aegypti in morbum incidit, quo leuatus, alio repente fuit correptus, quo grauius confictatus est: & suberat suspicio oblato à Pisoni, praeside Syria, veneni. Desperata valetudine sic apud amicos, qui tum frequentes aderant, moribundus loquutus est. Rogatne impune tantum scelus patiantur esse Pisoni, & Plancina eius uxori, quae particeps sceleris credebatur. Rationem poenarum persequendarum aperit.

EX TACITO.

adhuc regnat pessimum axioma, inimicum vicisci vitam accipere est alteram. Publius Syrus. Fatum autem cuius hic initio meministi, est, ut in uapulus Davares ut appellatur à Demosthene, in oratione nisi si quis, quae opponitur morti violēta. Sic Cicero dixit mori suo fato, naturali scilicet morte, post iustum atque curriculum, confici.

ALEXANDRI ORATIO.

Hortatoria ad expeditionem.

Argumentum.

Inclinatis iam animis multitudinis ad requiem laboriosa militia optandam, accesserat sparsus, sine auctore quidem, sed ex diuturniorum stativorum occasione excitatus missionis rumor. Qui etsi temerè percrebuerat, tamen tanta fuerat omnium auiditate acceptus, ut iam totis castris à gregarijs militibus reditus compararetur. Qua res non mediocriter Alexandrum vix ea ingressum, qua animo, & spe praeceperat, perculit. Itaque pecoribus per errorem incusatis, illis ipsis auctoribus vulgus ab eo errore, & cupiditate deducere hac oratione statuit, qua leniter obiurgat.

Fato mori. SI fato concederem, iustus mihi dolor etiam aduersus Deos esset, quod me parentibus, liberis, patriæ intra iuuentam praematurò exitu raperent: nunc scelere Pisonis, & Plancinae interceptus, ultimas preces peccatoribus, vestra relinquo. Referatis patri, ac fratri, quibus acerbitatibus dilaceratus, quibus insidijs circumuentus, miserimam vitam pessima morte finierim. Si quos spes mea, si quos propinquus sanguis, etiam quos inuidia erga viuentem mouebat, illachrymabunt, quondam florentem, & tor bellorum superstitem muliebri fraude cecidisse. Erit vobis locus querendi apud Senatum, inuocandi leges. Non precipuum hoc amicorum munus est, prosequi defunctum ignauo questu, sed quae uoluerit, meminisse, quae mandauerit, exequi. Flebunt Germanicum etiam ignoti. Vindicabitis vos, si me potius, quam fortunam meam fouebatis. Ostendite pop. Rom. Diui Augusti Nepotem, eandemque coniugem meam: numerare sex liberos. Misericordia cum accusantibus erit: fingentibusque scelestis mandata, aut non credent homines, aut non ignoscent.

1. Queritur de Pisoni, sed hac nimis mollis, & languida videtur oratio apud Sapientem, qui vitam omnem & mortem diu agere putat, ut loquitur Synopsus lib. de prudentia

2. Vltimam fugiat. Inerat hoc animis, &

gat milites, quod immaturum suarum victoria-
rum fructum velint percipere. Duas exponit con-
siliij sui causas, cur nondum inceptis desistat.
Neque qua parte sint retineri posse, nisi subactis
hostibus, qui supersint, & huius domitiu, multo vbe-
riores victoria fructus ostendi, & sese offerre,
hac nisi pacata teneri non posse: pacata vero se-
cum his multo plura esse allatura. Eos praeterea
ad persequendas de percussoribus Darij penas
impellit.

Ex Quinto Curtio.

Alexandri
expeditio-
nes.

Magnitudinem rerum, quas gessimus, Mi-
lites, inuentibus vobis, minime mirum
est, & desiderium quietis, & satietatem
gloriae occurrere: ut omittam Illyricos, Tri-
ballos, Bœotiam, Thraciã, Spartam, Achæos,
Peloponesum, quorum alia ductu meo, alia
imperio, auspicioque perdomui. Ecce orsi bel-
lum ad Hellepontum, Ionas, Aeolidem Ierui-
tio barbariæ impor-ntis exemimus. Cariam,
Lydiam, Cappadociam, Phrygiam, Paphlago-
niam, Pamphyliam, Pisidas, Ciliciam, Syriam,
Phœnicem, Armeniam, Persidem, Medos,
Partheniem habemus in potestate. Plures pro-
vincias complexus sum, quam alij vrbes cepe-
runt: & nescio an enumeranti mihi quasdam
ipsarum rerum multitudo subduxerit: Itaque
si crederem satis certam esse possessionem ter-
rarum, quas tanta velocitate domuimus, ego
verò, milites, ad Penates meos, ad parentem,
sororesque, & ceteros ciues, vel renitentibus
vobis erumperem, ut ibi potissimum par-
tâ vobiscum laude, & gloriâ fruere, ubi nos
vberissima victoriae præmia expectant, libe-
rorum, coniugum, parentumque lætitia,
pax, quies, rerum per virtutem partarum
secura possessio. Sed in nouo, & (si verum
fateri volumus) precario imperio, adhuc iu-
gum eius rigida ceruice subeuntibus bar-
baris, tempore (milites) opus est, dum
mitioribus ingenijs imbuuntur, & efferatos
mollior consuetudo permulcet. Fruges quo-
que maturitatem statuto tempore expectant,
ab eo etiam illa sensus omnis expertia, tamen
sua lege mitescunt. Quid creditis, tot gentes
alterius imperio, ac nomine assuetas, non fa-
ctis, non moribus, non commercio linguâ co-

Tempus
opportunit
expectandū.

hærentes, eodem pralio domitas esse, quo vi-
ctæ sunt? Vestris armis continentur, non sui
moribus, sed qui præteritis metuunt, in absten-
tia hostes erunt: Cum feris bestijs res est, quas
captas, & inclusas, quia ipsarum natura non
potest, longior dies mitigat. Et adhuc sic ago
tanquam omnia subacta sint armis, quæ fue-
runt in ditione Darij. Hyrcaniam Nabarza-
nes occupauit. Bactra non possidet solum
parricida Bessus, sed etiam minatur. Sogdia-
ni, Dahæ, Massageræ, Sacæ, Indi sui iuris sunt.
Omnes hi simul, si terga nostra viderint, se-
quentur. Illi enim eiusdem nationis sunt, nos
alienigenæ & externi. Suis autem quique pa-
rent placidius, etiam cum is præest, qui magis
timeri potest. Proinde aut quæ cepimus, om-
mittenda sunt: aut quæ non habemus, occu-
panda. Sicut in corporibus agris, milites, ni-
hil quod nociturum est medici relinquunt,
sic nos quicquid obstat imperio, recidamus.
*Parua sepe scintilla contempta magnum exci-
tauit incendium. Nihil tuto in hoste despiciatur,
quem sperneris, valentorem negligentia facies.*
Ne Darius quidem hæreditarium Persarum
accepit imperium, sed in sedem Cyri benefi-
cio Bagoæ castrati hominis admissus: ne vos
magno labore credatis Bessum vacuum reg-
num occupaturum. Nos verò peccauimus,
Milites, si Darium ob hoc vicimus, ut seruo
eius traderemus imperium, qui vltimum
ausus scelus, regem suum etiam externæ opis
egentem, certè cui nos victores pepercisse-
mus, quasi captiuum in vinculis habuit, ad
vltimum, ne à nobis conseruari posset, occi-
dit. Hunc vos regnare patiemini? quem equi-
dem crucifixum videre festino, omnibusque
Regibus, gentibusque fidei, quam violauit,
meritas penas soluentem. At herculè, si mox
eundem Græcorum vrbes, aut Hellepontum
vastare nuntiatum erit vobis, quo dolore af-
ficiemini, Bessum præmia vestra occupasse
victoriae? Tunc ad repetendas res festinabi-
tis, tunc arma capietis. Quanto autem præ-
stat territum adhuc, & vix mentis suæ com-
potem opprimere? Quatridui nobis iter su-
perest: qui tot proculcauimus niues, tot am-
nes superauimus, tot montium iuga transcur-
rimus, non mare illud, quod exæstians iter
fluctibus occupat, euntes non moratur: non
Ciliciæ fauces, & angustia: includunt: plana
omnia, & proxa sunt, in ipso limine victoria
stamus. Pauci nobis fugitiui, & Domini sui
interfectores, supersunt. Egregium me hercu-
le o.

Carann
contemtu-
do
Initii ma-
lu obli-
scendum.

le opus, & inter præmia gloriæ vestræ numerandum, posteritati, famæque tradetis: Darij quoque hostis, finito post mortem eius odio, parricidæ esse vos vltos, neminem impium effugisse manus vestras: hoc perpetrato, quanto creditis Persas obsequentiore fore, quam intellexerint vos pia bella suscipere, & Bessi sceleri, non nomini suo irasci?

Inter grauiissimas horrationes est Cyri morientis ad filios oratio apud Xenophontem *πολιτισμοί*, quam, quia prolixior est, omitto.

OECONOMIA
orationis.

I. Demulcet à rebus antea gestis. Quod fuit durum pati, meminisse dulcia est.

II. Verum stabilisenda est fortuna semel erecta, atque in eo mora opus est.

III. Et hoc probatur, ab adiunctis domitarum gentium.

IV. Sed neque omnia domita, aut pacata.

V. Et hæ reliquæ si negligantur, ut parua scintilla contempta, magnum excitabunt incendium. *Ἀδύλα γὰρ τὰ μὴ πόλεμον, καὶ ἑὸν ἀλιγὰ τὰ πόλεμα*, ut ait Thucydides in oratione Archidami citata.

VI. Grauiissime urget à Bessi parricidio, & indignitate, cui crux debetur, non regnum ab eo occupatum.

VII. Post iniustissimas, & necessarias belli rationes facilitas rei conficienda expenditur.

VIII. Ad summum, generosorum mentium esca, gloria, hic autem aduersus extremum est, sed gloriofissimus est, & quasi aurea totius operis Corona.

CONSULTATIONES.

CONSULTATIO DE
propagando imperio.
ORATIO ALEXANDRI
ad milites.

In hac exhortatione elucet vis blanda persuasionis, & dominium illius suada,

fortiter & suauiter in animos influentis.

Non igitur, Milites, multa quæ terrere vos possent, ab incolis Indiæ per hos dies industria esse iactata, sunt non est improuisa vobis mentientium vanitas. Sic Ciliciæ fauces, sic Mesopotamiæ campos, Tigridem, & Euphratem, quorum alterum vado transiuimus, alterum ponte terribilem fecerant Persæ, Numquam ad liquidum fama perducitur. Omnia illa tradente maiora sunt vero. Nostra quoque gloria, cum sit ex solido, plus tamen habet nominis, quam operis, modo quis belluas offerentes manium speciem, quis Hydaspem amnem, quis cætera auditu maiora, quam vera sustinere posse credat? Olim hercule fugissimus ex Asia, si nos fabula debellare potuissent. Creditisne, Elephantorum greges maiores esse, quam vsquam armentorum sunt? cum & rarum sit animal, nec facile capiatur, multoque difficilius mitigetur? Atque eadem vanitas copias peditum equitumque numerauit. Nam flumen, quo latius fufum est, hoc placidius stagnat, quippe angustis ripis coercitum, & in angustiorem aluam elisum torrentes aquas inuehit. Contra, statio aluei, segenior cursus est. Præterea in ripa omne periculum est, vbi applicantes nauigia hostis expectat. Ira quantumcumque flumen interuenit, idem futurum discrimen est euadentium in terra. Sed omnia ista vera esse fingamus. Vtrumne vos magnitudo belluarum, an multitudo hostium terret? Quod pertinet ad Elefantos, præsens habemus exemplum: in suos vehementius, quam in nos incurrerunt, tam vasta corpora securibus, falcibusque mutilata sunt: quid autem inter est, totidem sint, quot Porci habuit, an tria millia, cum vno, aut altero vulneratis, cæteros in fugam declinare videmus? Deinde paucos quoque, & incommodè regunt. Congregata vero tot millia, ipsa se elidunt, vbi nec stare, nec fugere potuerint, inhables vastorum corporum moles. Equidem sic animalia ista contempsi, ut cum haberem ipse, non opposuerim, satis gnarus plus suis, quam hostibus periculi inferre. At enim equitum, peditumque multitudo vos commouet? cum paucis enim pugnare soliti estis, & nunc primum incanditam sustinebitis turbam? Testis aduersus multitudinem iniuncti Macedonum roboris Granicus amnis, & Cilicia inundata cruce

Elephantis.

Rrrr Persa-